

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2Cdo/984/2015
Identifikačné číslo spisu:	1112201520
Dátum vydania rozhodnutia:	31.01.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1112201520.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. F., bývajúceho v T., zastúpeného JUDr. Vojtechom Agnerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Špitálska 10, proti žalovanému Ústav pamäti národa, so sídlom v Bratislave, Námestie slobody 6, zastúpenému POLÁČEK & PARTNERS, s.r.o., advokátskou kanceláriou so sídlom v Bratislave, Vajnorská 100/A, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16 C 9/2012, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 30. júna 2015 sp. zn. 5 Co 635/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a .

Žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 26. júna 2014 č. k. 16 C 9/2012-440 určil, že žalobca je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti ako agent. Žalovanému uložil povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke, a to do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, zároveň žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi k rukám jeho právneho zástupcu JUDr. Vojtecha Agnera, náhradu trov konania vo výške 66 € a trov právneho zastúpenia vo výške 646,71 €, do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že z vykonaného dokazovania a po posúdení zistených skutočností dospel k záveru, že žalobca vedome nespolupracoval so Štátnou bezpečnosťou (ďalej len „ŠtB“), že nepodpísal záväzok k spolupráci, a teda že nekonal tak, aby mohol byť evidovaný ako získaný spolupracovník bývalej ŠtB. Poznamenal, že v konaní sa vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nepreukázala, a to ani podpornými dokladmi predloženými žalovaným. Za nepreukázanú mal taktiež existenciu písomného záväzku žalobcu k spolupráci, podpísaním ktorého by sa podpisujúci zaviazal plniť stanovené úlohy a preberať záväzky z toho vyplývajúce, a ktorý by bol právnou skutočnosťou, bez ktorej by spolupráca nevznikla. Konštatoval, že v konaní s a nepreukázala ani akákoľvek činnosť žalobcu v súvislosti s údajným plnením uložených úloh, teda že by žalobca príslušníkom ŠtB vedome ako agent poskytoval informácie. Z dôvodu, že súd prvej inštancie nemal vyššie uvedené za preukázané, žalobnému návrhu žalobcu vyhovel, nakoľko bez preukázania týchto podstatných okolností je evidencia

žalobcu ako agenta v registračných protokoloch bývalej ŠtB neoprávnená. Zároveň v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka uložil súd prvej inštancie žalovanému povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na jeho internetovej stránke za účelom odstránenia následkov zásahu do osobnostných práv žalobcu. Skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za dostatočné pre posúdenie rozhodujúcich skutočností vzťahujúcich sa k meritu veci, a preto uzavrel, že nebolo potrebné nariaďovať ďalšie dokazovanie nad rozsah dôkaznej aktivity účastníkov konania (§ 120 ods. 1, 4 O.s.p.). Na záver dodal, že sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že spolupráca žalobcu s ŠtB bola preukázaná. Žalovaný tvrdil, že predložil súdu 12 zväzkov, ktoré presvedčivo dokumentujú pôsobenie žalobcu v štruktúrach ŠtB a že tieto potvrdzujú bez akejkoľvek relevantnej pochybnosti, že žalobca vedome a dobrovoľne spolupracoval s ŠtB, a teda bol ako agent vedený oprávnene. Z predložených dokumentov podľa žalovaného jednoznačne vyplýva, že žalobca bol tajným spolupracovníkom ŠtB ako agent, podpísal písomný záväzok k spolupráci a tento bol súčasťou zväzku, s operatívnym pracovníkom ŠtB sa žalobca stretol minimálne 17 krát a poskytoval informácie, ktoré boli vyhodnotené ako spoľahlivé a boli ďalej spravodajsky využité. Súd prvej inštancie uviedol, že je pravdou, že žalovaný predložil i časti iných zväzkov a to zväzok s krycím menom U., R., Z., Y., X., M., F., W., V., H. a A., súd prvej inštancie konštatoval, že z predložených zväzkov vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB preukázateľne nevyplyva. Žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal svoje tvrdenia, že žalobca podpísal písomný záväzok k spolupráci a vedome a dobrovoľne s ŠtB spolupracoval, čo bolo i dôvodom určenia neoprávnenej evidencie žalobcu v registračných protokoloch. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalovaného rozsudkom z 30. júna 2015 sp. zn. 5 Co 635/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 108,55 € k rukám jeho právneho zástupcu, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia poukázal na účel zákona č. 553/2002 Z.z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa v znení neskorších predpisov [vyjadrený v preambule zákona, (ďalej len „zákon č. 553/2002 Z.z.“)], účelom ktorého je okrem iného nepochybne i zverejnenie údajov o vykonávateľoch prenasledovania osôb a potláčania politických práv a slobôd prostredníctvom represívnych zložiek totalitného štátu. Poznamenal, že z toho však nemožno vyvodit', že účelom tohto zákona je aj zverejňovanie údajov o osobách, ktoré fakticky boli touto represiou postihnuté tým, že boli neoprávnene evidované ako spolupracovníci bývalej ŠtB (v rozpore s vtedy platnými predpismi). Uviedol, že je pravdou, že žalovaný zoznamy spolupracovníkov bývalej ŠtB zverejňuje v rámci svojej zákonnej povinnosti bez toho, aby bol povinný overovať pravdivosť údajov obsiahnutých v dokumente a údajov zo zachovaných evidenčných pomôcok a za súčasnej právnej úpravy nemôže na evidencii nič meniť, to však neznamená, že dotknutej osobe nemôže byť poskytnutá ochrana súdnym rozhodnutím, pokiaľ neoprávnenosť jej evidencie bola preukázaná. Odvolací súd zopakoval, že aj v prípadoch, keď k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby dochádza na základe okolností vylučujúcich protiprávnosť (plnenie zákonom uloženou povinnosťou, súhlas dotknutej osoby, výkon subjektívneho práva stanoveného zákonom), zostáva uskutočnený zásah oprávneným iba vtedy, ak sa stal primeraným spôsobom, a zároveň nie je v rozpore s takými oprávnenými záujmami fyzickej osoby, na ktorých je treba s ohľadom na zabezpečenie elementárnej úcty a dôstojnosti jej osobnosti za všetkých okolností bezpodmienečne zotrvať. Takouto okolnosťou je bezpochyby i skutočnosť, že údaj zverejňovaný o fyzickej osobe je pravdivý. K žalovaným namietanému nedostatku vecnej pasívnej legitímácie v spore poukázal aj odvolací súd na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2011 pod sp. zn. 6 Cdo 83/2010 a rovnako na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobnej právnej veci z 27. novembra 2009 sp. zn. 5 Cdo 83/2008, z ktorých právneho názoru vychádzal. Mal preto za zrejmé, že nie je dôvodná námietka žalovaného, že mu v spore chýba pasívna vecná legitímácia a že za zásah do osobnostných práv žalobcu nezodpovedá z dôvodu, že zverejnením registračného protokolu na svojej internetovej stránke iba plnil povinnosť, ktorú mu ukladá zák. č. 553/2002 Z.z. Okrem toho odvolací súd poukázal na to, že vo svojich rozhodnutiach v obdobných veciach konštantne vychádzal z toho, že Ústav pamäti národa je pasívne vecne legitimovaný v sporoch o ochranu osobnosti v prípadoch, kde k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv došlo zverejnením registračného protokolu na internetovej stránke tohto ústavu (napr. rozsudky odvolacieho súdu sp. zn. 5 Co 144/2006 a sp. zn. 6 Co 13/2007). Odvolací súd tak

konštatoval, že v danom prípade (keď predmetom konania je okrem určenia, že žalobca je neoprávnene evidovaný v materiáloch bývalej ŠtB aj uloženie povinnosti žalovanému zverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke) je týmto vymedzená pasívna vecná legitímácia len označeného žalovaného v spore. Odvolací súd ďalej poznamenal, že súd prvej inštancie mal k dispozícii rozsiahly spisový materiál, obsahujúci listinné doklady a tieto existujúce listinné dôkazy aj podrobne vyhodnotil, pričom správne konštatoval, že tak zo samotného zväzku reg. č. XXXXX s krycím menom F., ktorý bol založený na osobu žalobcu, ale ani ďalších, vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nevyplýva. Konštatoval, že vo zväzku/zväzkoch sa mnohé podstatné listiny nezachovali, a zo zostávajúcich dokumentov nie je možné vyvodiť záver, že žalobca bol tajným spolupracovníkom, že plnil uložené úlohy a podával požadované informácie, keď takéto informácie z dokumentov jednoducho nevyplývajú. V zozname dokumentov sú uvedené dokumenty, ktoré mal zväzok obsahovať, takýmito listinami však dokazovanie vykonať nemožno, zoznam listín (preukazujúci, že označená listina sa vo zväzku v minulosti pred jej skartovaním nachádzala) nemá žiadnu výpovednú hodnotu vo vzťahu k obsahu listín, resp. neumožňuje súdu posúdiť pravosť (pôvod listiny a jej vystaviteľa) a správnosť (pravdivosť) v súčasnosti už neexistujúcich listín. Takéto listiny tiež nemožno považovať za listiny vydané inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomocí, teda za listiny, ktorým je pridelený štatút verejnej listiny s priznaním určitej dôkaznej sily a vychádzať z prezumpcie ich správnosti, keď množstvo i dochovaných listín bolo označených práve vystaviteľom za nepravé či nepravdivé. K námietke žalovaného, že vysokú mieru dôveryhodnosti zachovanej evidencie ŠtB priznáva aj sám zákonodarca, ktorý by v opačnom prípade neprijal zákon č. 553/2002 Z.z. a nestanovil by povinnosť zverejniť tieto materiály, odvolací súd poukázal na výsledky vykonaného dokazovania vyplývajúce z výpovedí bývalých príslušníkov ŠtB ohľadne vzniku a vedenia zväzkov, podporených odbornými vyjadreniami B. C., M. A., K. V. a V. Q., a nakoniec zhodne so žalobcom i na § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z.z., v zmysle ktorého nie je Ústav pamäti národa povinný pri zverejňovaní dokumentov ŠtB overovať ich presnosť a pravdivosť. Odvolací súd uviedol, že súhlasí s konštatovaním súdu prvej inštancie, že na listiny, ktorých obsah a existencia vôbec neboli preukázané, mohol pri rozhodovaní prihliadnuť, ale nemohol z nich vychádzať pri zistení skutkového stavu. K námietke nedôveryhodnosti výpovedí svedkov U., Q. a V. ako bývalých dôstojníkov ŠtB odvolací súd poznamenal, že súd prvej inštancie nerozhodol len na základe výpovede svedkov, ale na základe ďalších vykonaných dôkazov, ktoré všetky vyhodnotil jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti, svoje závery oprel o skutočnosti, ktorých nepravdivosť preukázaná nebola. Vykonané dokazovanie tak preukázalo, že žalobca nikdy nepodpísal záväzok k spolupráci s ŠtB a ani s touto organizáciou ako tajný spolupracovník vedomo nespolupracoval, nebol získaný k spolupráci spôsobom stanoveným Smernicou pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozviedky (RMV č. 3/1978), neudržiaval s pracovníkmi ŠtB konšpiratívny styk, neplnil pre ŠtB žiadne úlohy, nepodával ŠtB žiadne spravodajské informácie či poznatky a ani tejto organizácii neposkytoval žiadnu pomoc alebo služby, ktoré by bolo potrebné utajovať. Vykonané dokazovanie preukázalo, že zväzok F. bol vedený len formálne, bez reálnej spolupráce žalobcu ako tajného spolupracovníka, a vzhľadom na tieto skutočnosti bola a je jeho evidencia ako tajného spolupracovníka ŠtB neoprávnená. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, s konštatovaním správnosti jeho dôvodov podľa § 219 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd nevyhovel návrhu žalovaného na pripustenie dovolania, ktoré žiadal s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) 15. októbra 2015 dovolanie. Namietal, že mu postupom odvolacieho súdu bola odňatá možnosť pred ním konať, pričom zdôraznil, že konanie odvolacieho súdu trpí inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Odňatie možnosti konať pred súdom videl žalovaný v tom, že odvolací súd vo veci nenariadil pojednávanie, aj keď bolo potrebné vo veci zopakovať dokazovanie. Uviedol, že odvolací súd sa nevysporiadal so zásadnými námietkami žalovaného uplatnenými v odvolaní. Poznamenal, že v odôvodnení rozhodnutia sa nevyskytuje žiadna argumentácia, ktorá by sa detailne dotýkala nedostatkov vo vykonávanom dokazovaní. Podľa jeho názoru výsledkom konania odvolacieho súdu je len formálne konštatovanie vecnej správnosti rozsudku súdu prvej inštancie, ktoré z pohľadu obsahu vôbec nezohľadnilo zásadné námietky a dôkazy predložené žalovaným. Mal za to, že odvolací súd mal nariadiť pojednávanie aj vzhľadom na existenciu dôležitého verejného záujmu, nakoľko spor žalobcu a žalovaného

predstavoval v doterajšej histórii žalovaného najväčšiu konfrontáciu o nazeranie na povahu a účel fungovania žalovaného. Navyše záznam v registračnom protokole o žalobcovi vyvolal nielen nesmierne široký občiansky a mediálny záujem, ale aj záujem tých, ktorí považovali fungovanie žalovaného za nezávislé, objektívne a naplňajúce účel stanovený zákonom č. 553/2002 Z.z. Nakoľko odvolací súd situáciu existencie nemajetkového verejného záujmu posúdil nesprávne, zakladá to dovolací dôvod podľa § 237 písm. f/ O.s.p. Zároveň poukázal na postup odvolacieho súdu pri doručovaní vyjadrenia žalobcu. Poznamenal, že k podanému odvolaniu sa žalobca vyjadril svojím vyjadrením z 11. septembra 2014 a toto vyjadrenie mu bolo doručené na vedomie 1. júna 2015, teda viac ako 8 mesiacov po jeho doručení odvolaciemu súdu, čím došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní ako súčasti práva na spravodlivý proces. Mal teda za to, že aj napriek doručeniu vyjadrenia žalobcu bolo postupom odvolacieho súdu materiálne porušené právo na spravodlivý proces. Odňatie možnosti konať pred súdom žalovaný videl aj v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené a teda nepreskúmateľné. Zastáva názor, že odvolací súd sa nevysporiadal s námietkami uvedenými v odvolaní a svoje vlastné odôvodnenie založil iba na štyroch okruhoch, v ktorých sa venoval zásahu do práva na ochranu osobnosti, pasívnej vecnej legitímácii, vykonanému dokazovaniu a nepripusteniu možnosti dovolania. Ďalej namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne posúdenie veci, keďže súd prvej inštancie pri vykonávaní dôkazov zásadne pochybil a rozhodol na podklade nesprávne zisteného skutkového stavu a túto vadu konania neodstránil ani odvolací súd. Konštatoval, že bývalí príslušníci ŠtB sú viazaní povinnosťou mlčanlivosti a bez ďalšieho tak nemôžu vypovedať ohľadom svojej práce a pôsobenia v ŠtB. Súd prvej inštancie a rovnako aj odvolací súd tak svoje rozhodnutie opierali o kľúčové svedecké výpovede bývalých príslušníkov ŠtB, ktorí boli viazaní mlčanlivosťou, bez toho, aby súd prvej inštancie požiadal Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o zbavenie mlčanlivosti svedkov. Konštatoval, že súd prvej inštancie sa tak dopustil zásadného procesného pochybenia s intenzitou zásahu zakladajúceho dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. a § 237 písm. f/ O.s.p. K absencii pasívnej vecnej legitímácie žalovaného uviedol, že z rozsudku odvolacieho súdu nie je jasné, na akú skutočnosť viaže existenciu pasívnej legitímácie, nakoľko v jednej časti argumentuje údajným neoprávneným evidovaním žalobcu bývalou ŠtB, inde pasívnu legitímáciu viaže na existenciu zverejnenia dokumentov žalovaným v zmysle jeho zákonnej povinnosti. Tvrdil, že môže byť pasívne legitimovaný iba vo veci prípadných nárokov týkajúcich sa zverejnenia Registračných protokolov agentúrnych a operatívnych zväzkov ŠtB, taktiež poznamenal, že § 17 ods. 2 zákona č. 553/2002 Z.z. vôbec nesúvisí so založením pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, ale len umožňuje vydanie dokumentov ŠtB na účely znaleckého skúmania. Upozornil, že žalobca si svoj nárok podanou žalobou o ochranu osobnosti uplatňoval podľa Občianskeho zákonníka, čo bolo podľa jeho názoru od samého začiatku nesprávne a žaloba je v tejto fáze konania nedôvodná. V tejto súvislosti poukázal na právnu úpravu zákona č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a tak podľa jeho názoru je na konanie o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimované Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky ako právny nástupca bývalej ŠtB. Mal tak za to, že žalobca si mal svoj nárok uplatňovať práve podľa tohto verejnoprávneho predpisu a za podmienok v ňom stanovených. Súd prvej inštancie mal v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 104 ods. 1 O.s.p. konanie zastaviť, nakoľko nebola daná jeho právomoc a o veci mal rozhodovať iný orgán, t. j. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, do pôsobnosti ktorého spadá aj žalovaný, ale hlavne z dôvodu, že je právnym nástupcom ŠtB. Žalovaný tak vzniesol aj námietku nezákonného sudcu, ktorý vo veci žalobcu a žalovaného konal a rozhodol. K zverejneniu evidencie na svojej internetovej stránke, žalovaný poukázal na ustálenú judikatúru, podľa ktorej zákon neposkytuje ochranu proti akémukoľvek zásahu, ale len proti takému zásahu, ktorý je neoprávnený. Uviedol, že registračné protokoly zverejnil na základe zákonnej licencie uvedenej v zákone č. 553/2002 Z.z., kde § 19 ods. 1 obsahuje jasnú a jednoznačnú povinnosť pre žalovaného a neumožňuje mu zákonnú povinnosť si nesplniť a registračné protokoly nezverejniť. Z pohľadu rešpektovania základných princípov demokratického a právneho štátu tak považuje za nebezpečné a nesystematické označovať za protiprávne také konanie, ktoré priamo a bez výnimky ukladá zákon a nestotožňuje sa s tvrdením, že plnením zákonom uloženou povinnosťou zasiahol do osobnostných práv žalobcu. Na záver konštatoval, že konanie na súde prvej inštancie a naňho nadväzujúce konanie na odvolacom súde trpí zásadnými procesnými vadami, ktoré sú nezlučiteľné so základnými princípmi civilného procesu a tieto vady porušujú procesné práva žalovaného. Na základe uvedeného žiadal, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom súdu prvej

inštalácie zrušil a vec vrátil súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného uviedol, že rozhodnutia súdu prvej inštalácie a odvolacieho súdu považuje za vecne správne a zákonné, a preto nie je dôvod na ich zrušenie a vrátenie veci súdu prvej inštalácie na ďalšie konanie. Poznamenal, že v predmetnom prípade nie sú splnené ani procesné podmienky prípustnosti dovolania a vzhľadom na to navrhol, aby dovolací súd dovolanie ako procesne neprípustné odmietol a uložil žalovanému povinnosť nahradiť žalobcovi trovy dovolacieho konania.

5. Žalovaný podaním doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 7. decembra 2015 reagoval na vyjadrenie žalobcu tak, že zopakoval dôvody svojho dovolania. Opakovane upriamil pozornosť ohľadom nenariadenia pojednávania odvolacím súdom z dôvodu potreby opakovania dokazovania a verejného záujmu na nariadení pojednávania; opakovane poukázal na povinnosť mlčanlivosti príslušníkov ŠtB a k jeho pasívnej legitimácii.

6. Podaním doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 9. februára 2016 žalovaný podal doplnujúce vyjadrenie k nesprávnemu procesnému postupu žalobcu a zmenu dovolacieho návrhu. Opakovane zdôraznil, že pre určenie príslušnosti konajúceho súdu je rozhodujúce identifikovať, či má prejednávany právny vzťah súkromnoprávnu alebo verejnoprávnu povahu. Taktiež mal za to, že na dovolacom súde došlo k porušeniu práva na prístup k súdnemu spisu, nakoľko po dostavení sa jeho právneho zástupcu do spisovej kancelárie, mu nebol predložený kompletný súdny spis a nenachádzali sa v ňom žiadne dokumenty a listiny od podaného dovolania. Navrhol, aby najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu a rozsudok súdu prvej inštalácie zrušil, konanie zastavil a vec postúpil najvyššiemu súdu, ktorý je vecne a miestne príslušným správnym súdom na konanie v tejto veci.

7. Podaním doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 27. júna 2016 žalovaný podal vyjadrenie k postupu súdu pri oslobodzovaní bývalých príslušníkov ŠtB od povinnosti mlčanlivosti. Žalovaný v ňom opätovne poukázal na to, že súd prvej inštalácie a rovnako odvolací súd nedodržovali zákonné ustanovenia pri vykonávaní dokazovania, nakoľko v konaní vypovedali svedkovia, ktorí neboli zbavení povinnosti zachovávať mlčanlivosť. Odkázal tak na prax Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 3/2014, v ktorom súd prvej inštalácie požiadal ministra vnútra o zbavenie mlčanlivosti svedkov.

8. Podaním doručeným Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky 11. októbra 2016 predložil žalovaný rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave z 29. júna 2016 sp. zn. 2 Co 495/2013, v ktorom poukázal na základné právne závery, ktoré jednoznačne potvrdzujú právnu argumentáciu žalovaného v tomto konaní. Okrem iného poukázal na to, že krajský súd konštatoval, že žalovaný nie je právnym predchodcom ani nástupcom bývalej ŠtB, že zverejnením registračných protokolov na internetovej stránke si žalovaný splnil zákonnú povinnosť a tak nemohol neoprávnene zasiahnuť do práv žalobcu, a vo veci výsluchu bývalých príslušníkov ŠtB jasne konštatoval, že ich výsluchom, bez toho, aby boli zbavení povinnosti zachovávať mlčanlivosť došlo k porušeniu procesných predpisov a tým aj práv žalovaného.

9. Listom zo 7. novembra 2016 požiadal Najvyšší súd Slovenskej republiky Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o dodatočné oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti svedkov K. U., R.. Q. a E. V. podľa § 80 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov.

10. Minister vnútra Slovenskej republiky 2. januára 2017 rozhodol v súlade s § 80 ods. 3 zákona č. 171/1993 Z.z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov K. U., R. Q. a E. V. Oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti vydal minister vnútra Slovenskej republiky pre účely konania a po celú dobu konania a poznamenal, že ním nie je dotknutá povinnosť mlčanlivosti oprávnených osôb o utajovaných skutočnostiach podľa § 38 zákona č. 215/2004 Z.z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

11. Fotokópia rozhodnutia ministra vnútra Slovenskej republiky o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti z 2. januára 2017 bola účastníkom konania zaslaná na vedomie prostredníctvom ich právnych zástupcov.

12. Po rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky podal žalovaný 3. februára 2017 vyjadrenie k postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. Poznamenal, že postup Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ktorý požiadal Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o zbavenie mlčanlivosti svedkov, je absolútne neprípustný, nakoľko dovolací súd v dovolacom konaní nesmie vykonávať dokazovanie, resp. zasahovať do skutkového stavu tým, že by sa ho snažil rozšíriť o nové dôkazy ani ho „konvalidovať“ a

tým pádom zasahovať do už vykonaného dokazovania. Konštatoval, že neprípustnosť „spätnej konvalidácie“ nezákonných dôkazov je umocnená aj tým, že rozhodnutie ministra vnútra o oslobodení svedka od povinnosti zachovávať mlčanlivosť je konštitutívnym aktom s účinkami „ex nunc“ a „pro futuro“ a v žiadnom prípade nemá spätné účinky „ex tunc“. Najvyšší súd tak nemôže pristúpiť ani k výsluchu svedkov, ani k zásahu do už vykonaných svedeckých výpovedí.

13. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej len „CSP“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu citovaných prechodných ustanovení dovolací súd konštatuje, že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok tých dovolaní uvedených v bode 16., ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej, právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa, v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný [viď tiež závery vyjadrené v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. PL. ÚS 36/1995].

14. Majúc na zreteli uvedené (bod 13.) Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, zastúpená advokátom, bez nariadenia dovolacieho pojednávania preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je potrebné odmietnuť, pretože smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné (§ 447 písm. c/ CSP).

15. Najvyšší súd už v rozhodnutiach vydaných do 30. júna 2016 (viď napríklad sp. zn. 1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014) uviedol, že právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred civilným súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

16. Do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon výslovne pripúšťal (viď § 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p.

17. Dovolateľ dovolaním napadol potvrdzujúci výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorý nevykazuje znaky rozhodnutí uvedených v § 238 ods. 1, 2 a 3 O.s.p., voči ktorým bolo dovolanie prípustné.

18. V danej veci by preto dovolanie bolo prípustné, len ak by v konaní došlo k procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p. (tzv. dôvody zmätočnosti rozhodnutia). Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. b/ až e/ a g/ O.s.p. nenamietal a vady tejto povahy nevyšli ani v dovolacom konaní najavo; nepreukázané boli tiež vady konania žalovaným namietané (§ 237 ods. 1 písm. a/, f/ O.s.p.).

19. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ namieta, že v danom prípade došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p., lebo sudy prejednali a rozhodli vec, ktorá nepatrí do právomoci súdu.

20. Právomoc sa všeobecne posudzuje ako oprávnenie určitého štátneho orgánu (v tomto prípade súdu) riešiť otázky, ktoré sú zákonom zverené do jeho kompetencie. Právomoc súdov vymedzovalo ustanovenie § 7 O.s.p. V zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. sudy v občianskom súdnom konaní prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány. Podľa § 7 ods. 2 O.s.p. sudy v občianskom súdnom konaní preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci a rozhodujú o súlade všeobecne záväzných nariadení orgánov územnej samosprávy vo

veciach územnej samosprávy so zákonom a pri plnení úloh štátnej správy aj s nariadením vlády a so všeobecne záväznými právnymi predpismi ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány. V zmysle § 7 ods. 3 O.s.p., iné veci prejednávajú a rozhodujú súdy v občianskom súdnom konaní, len ak to ustanovuje zákon.

21. Nedostatok právomoci súdu sa považuje za neodstrániteľnú podmienku konania, ktorá má ten dôsledok, že súd nemôže vydať rozhodnutie vo veci samej, ale musí konanie zastaviť a vec postúpiť inému orgánu. Pre vyriešenie otázky, či konkrétna vec patrí do právomoci súdu, je vždy nevyhnutné zistenie, z ktorého právneho vzťahu žalobca vyvodzuje žalobou uplatnený nárok, resp. nároky (predmet súdneho konania).

22. V posudzovanej veci sa žalobca voči žalovanému domáhal ochrany osobnosti a žiadal, aby súd určil, že je neoprávnené evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠtB ako agent.

23. Otázky osobných práv strán občianskoprávných vzťahov (vrátane ochrany osobnosti), patria do okruhu občianskoprávných vzťahov (§ 1 ods. 2, § 2 ods. 1 až 3, § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka), ktoré sú oprávnené riešiť súdy a preto prejednávanie a rozhodovanie sporov o ochranu osobnosti patrí do právomoci súdu (§ 7 ods. 1 O.s.p.).

24. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené konštatuje, že je neopodstatnená námietka žalovaného, podľa ktorej súdy v danom prípade prejednali a rozhodli vec, ktorá nepatrí do právomoci súdu (§ 237 ods. 1 písm. a/ O.s.p.). Dovolací súd zároveň poznamenáva, že vzhľadom k tomu, že v danom prípade je daná právomoc súdov, nie je opodstatnená námietka žalovaného, že rozhodol nezákonný sudca.

25. Dovolateľ namietal, že mu bola odňatá možnosť pred súdom konať v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. O procesnú vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. išlo najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal strane sporu jej procesné práva priznané Občianskym súdnym poriadkom [napríklad právo vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazerať do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

26. Žalovaný videl odňatie možnosti konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo dostatočne odôvodnené a nepreskúmateľné, pretože nereagovalo na jeho odvolaciu argumentáciu. K tejto námietke dovolací súd odkazuje na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015 publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod R 2/2016, podľa ktorého nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku.

27. V zmysle citovaného stanoviska bola vada nepreskúmateľnosti rozhodnutia namietaná dovolateľom považovaná za tzv. inú vadu konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorá však v súlade s doterajšou konštantnou judikatúrou najvyššieho súdu prípustnosť dovolania nezakladala (pozri napr. sp. zn. 3 M Cdo 16/2008 a 6 Cdo 84/2010,

5 M Cdo 10/2010, 3 Cdo 166/2012, 4 Cdo 107/2011).

28. Len v mimoriadnych a ojedinelých prípadoch mohla nepreskúmateľnosť rozhodnutia súdu zakladať vadu v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., a to napríklad ak rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom ako celok neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie, prípadne vtedy, ak odôvodnenie malo také zásadné nedostatky, ktoré sa svojou povahou, intenzitou, významom a právnymi následkami blížili k „justičnému omylu“. Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva totiž princíp právnej istoty môže ustúpiť iba výnimočne, a to za účelom zaistenia opravy základných väd alebo justičných omylov (pozri Ryabikh proti Rusku, rozsudok z roku 2003) a napravenia „väd najzákladnejšej dôležitosti pre súdny systém“, ale nie z dôvodu právnej čistoty (pozri Sutyazhnik proti Rusku, rozsudok z roku 2009). Po preskúmaní spisu dovolací súd nezistil, že by v prejednávanej veci bol dôvod pre uplatnenie (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016.

29. Potvrdzujúce rozhodnutie odvolacieho súdu (v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie) spĺňalo kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. z hľadiska formálnej štruktúry a obsahovalo aj zdôvodnenie všetkých pre vec podstatných skutkových a právnych otázok, pričom

odvolací súd sa náležitým spôsobom zaoberal aj odvolacou argumentáciou žalovaného. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v potvrdzujúcej časti zodpovedá ustanoveniu § 219 ods. 1 a 2 O.s.p. Ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. je odvolaciemu súdu daná možnosť vypracovania tzv. skráteného odôvodnenia rozhodnutia. Možnosť vypracovania takéhoto odôvodnenia je podmienená tým, že odvolací súd sa v plnom rozsahu stotožní s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, a to po skutkovej, ako aj právnej stránke. V prejednávanej veci sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie. Vzhľadom na vykonané dokazovanie súdom prvej inštancie odvolací súd, rovnako ako súd prvej inštancie, mal za preukázané, že žalobca vedome nespolupracoval s ŠtB, že nepodpísal záväzok k spolupráci, a teda že nekonal tak, aby mohol byť evidovaný ako získaný spolupracovník bývalej ŠtB. Taktiež mal za preukázané, že vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB sa nepreukázala ani podpornými dokladmi predloženými žalovaným. Oba sudy konštatovali, že v konaní sa nepreukázala ani akákoľvek činnosť žalobcu v súvislosti s údajným plnením uložených úloh, teda že by žalobca príslušníkom ŠtB vedome ako agent poskytoval informácie. Odvolací súd sa veľmi podrobne venoval aj zdôvodneniu svojho právneho záveru ohľadom námietky žalovaného k nedostatku vecnej legitimácie a jeho úvahy v tomto smere sú zreteľné (viď str. 23 a 24 napadnutého rozhodnutia). Následne reagoval aj na odvoláciu námietku žalovaného, ktorou vytýkal súdu prvej inštancie, ktorý od neho vyžadoval, aby oprávnenosť evidencie žalobcu v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch ŠtB preukázal, čím súd prvej inštancie uložil všetko dôkazné bremeno na žalovaného, odvolací súd vo svojom odôvodnení rozšíril, okrem iného vysvetlil, že ak teda žalovaný bol toho názoru, že dostatočne preukázal oprávnenosť evidencie žalobcu, a to aj odhliadnuc od skutočností, že dôkazné bremeno malo byť na žalobcovi, nerozlišil dostatočne, na strane ktorého a ako procesnej strany bola povinnosť tvrdenia a označenia dôkazov na preukázanie toho-ktorého tvrdenia. Dôkazné bremeno ohľadom určitých skutočností leží na tom účastníkovi konania, ktorý z existencie týchto skutočností vyvodzuje pre seba priaznivé právne dôsledky; ide o toho účastníka, ktorý existenciu týchto skutočností tiež tvrdí. Len pre úplnosť odvolací súd poukázal na skutočnosť, že k tejto otázke sa vyjadril rovnako Najvyšší súd Slovenskej republiky v už zmienenom rozsudku zo dňa 31. mája 2011 pod sp. zn. 6 Cdo 83/2010, podľa ktorého dispozícia s týmito dokumentmi (evidenciou v materiáloch ŠtB) dáva zároveň žalovanému možnosť efektívnej obrany v súdnom konaní proti prípadným neopodstatneným návrhom v tomto smere. Tvrdenia dovolateľa, že sa odvolací súd nezaoberal jeho odvolacou argumentáciou, teda neboli dôvodné, žalovaný nimi len vyjadril svoju nespokojnosť s výsledkom sporu v jeho neprospech, ktorá ale nepostačuje na založenie vady konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

30. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým sudy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

31. Dovolací súd pre úplnosť v súvislosti s nedôvodnou námietkou dovolateľa o porušení práva účastníka na spravodlivé súdne konanie, pretože odvolací súd na žiadny z rozhodujúcich odvolacích argumentov dovolateľa nedáva žiadnu odpoveď dodáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo strany na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením práva a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných stranou sporu (bližšie pozri rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky vo veciach sp. zn. IV. ÚS 115/03, či sp. zn. III. ÚS 60/04 - www.concourt.sk). Túto požiadavku zvyrazňuje vo svojej judikatúre aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v tejto súvislosti najmä uvádza: „Právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad“. (napr. *Georgiadis v. Grécko* z 29. mája 1997, *Recueil* III/1997, či rozsudok vo veci *Ruiz Torija c. Španielsko* a *Hiro Balani c. Španielsko*, oba z 9. decembra 1994, *Annuaire*, séria A č. 303 A a č. 303 B).

32. Dovolateľ tiež namieta, že odvolací súd mu odňal možnosť konať pred súdom tým, že o odvolaní žalovaného rozhodol bez nariadenia pojednávania.

33. Dovolací súd k tejto námietke žalovaného uvádza, že podľa právneho poriadku účinného do 30. júna 2016 platilo, že na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadil predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak a/ bolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ išlo o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, c/ to vyžadoval dôležitý verejný záujem (§ 214 ods. 1 O.s.p.). V ostatných prípadoch bolo možné o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania (§ 214 ods. 2 O.s.p.).

34. Z ustanovení § 214 ods. 1 a 2 O.s.p. vyplývalo, že (len) v prípadoch uvedených v § 214 ods. 1 O.s.p. bol odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie, v ostatných prípadoch však mohol rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. O tom, či v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p., bude nariadené odvolacie pojednávanie, rozhodoval odvolací súd sám. V danom prípade: a/ odvolací súd dospel k záveru, že netreba zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ nejde o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a c/ nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem.

35. Žalovaný v dovolaní argumentuje tým, že v preskúmvanej veci povinnosť nariadiť pojednávanie vyplývala z § 214 ods. 1 písm. c/ O.s.p. (t. j. z existencie dôležitého verejného záujmu), lebo predmetom konania „sú otázky celospoločenského záujmu“ a ide o spor, ktorý sa stal „nepochybné najsledovanejším procesom svojho druhu od pádu bývalého režimu“.

36. Občiansky súdny poriadok nedefinoval, čo treba považovať za dôležitý verejný záujem. Posúdenie tejto otázky závisí vždy od individuálnych okolností prejednáwanej veci a z nich vychádzajúcej úvahy súdu. Pod dôležitým verejným záujmom treba podľa dôvodovej správy k ustanoveniu § 214 O.s.p. rozumieť medziiným záujem, ktorý sa týka väčšieho okruhu osôb (napríklad územného celku alebo obce).

37. Námietka žalovaného nementí nič na samej podstate preskúmvanej veci, teda na tom, že tu ide o typický spor dvoch strán súkromnoprávneho vzťahu, v ktorom jedna procesná strana (žalobca) sa domáha ochrany osobnosti proti žalovanému ako od toho, o kom sa domnieva, že neoprávnene zasiahol do jeho práva. Samo posúdenie, či žalovaný zasiahol do osobnostných práv žalobcu, sa netýka väčšieho okruhu osôb, a to ani vzhľadom na to, že priebeh sporu monitorovali všetky významné slovenské aj české médiá.

38. Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že postup odvolacieho súdu v danom prípade zodpovedal § 214 O.s.p. a nemal za následok procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

39. Žalovaný v dovolaní namieta, že k procesnej vade v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. došlo aj v dôsledku toho, že - ako uvádza - postupom odvolacieho súdu pri doručovaní vyjadrenia žalobcu 8 mesiacov po jeho podaní žalovanému bol účelový a z materiálneho hľadiska porušujúci jeho právo na spravodlivý proces. Dovolací súd uvedenú námietku nepovažuje za dôvodnú.

40. Zo spisu vyplýva, že k odvolaniu žalovaného (č. l. 473 spisu) sa po vyhovení žiadosti o predĺženie lehoty vyjadril žalobca (č. l. 520 spisu). Súd prvej inštancie vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovaného nezaslal a tak po predložení spisu na odvolací súd, odvolací súd sám zaslal toto vyjadrenie na vedomie žalovanému (č. l. 532 spisu). Odvolací súd vo veci samej rozhodol až potom, ako bolo predmetné vyjadrenie žalobcu k odvolaniu žalovaného doručované.

41. Odňatie možnosti pred súdom konať nezakladá teda sama skutočnosť, že odvolateľovi nebolo predložené vyjadrenie druhej procesnej strany k jeho odvolaniu ihneď po jeho doručení na súd prvej inštancie.

42. Pokiaľ žalovaný namieta, že postup súdov v procese zisťovania skutkových podkladov pre rozhodnutie nebol správny, dovolací súd uvádza, že v prípade neúplnosti alebo nesprávnosti skutkových zistení a skutkových záverov nešlo o nedostatok, ktorý by bol v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu považovaný za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (obdobne tiež R 42/1993, R 37/1993, R 125/1999, R 6/2000; viď tiež viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp. zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012). Ak k tejto nesprávosti v niektorom súdnom konaní došlo, nezakladalo to procesnú vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

43. Neúplnosť alebo nesprávnosť skutkových zistení viedla prípadne k tzv. inej procesnej vade konania

majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.); vada takej povahy ale prípustnosť dovolania nezakladala.

44. Podľa právneho poriadku účinného do 30. júna 2016 platilo, že súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie strán sporu. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykonával všetky stranou sporu navrhované dôkazy alebo vykonával iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladala prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom súd neodhľadol strane možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999).

45. Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nezakladalo vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotil niektorý z vykonaných dôkazov, mohlo byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladala prípustnosť dovolania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď tiež napríklad uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 85/2010 a 2 Cdo 29/2011).

46. Ak súd v procese dokazovania nevykonával dokazovanie určitým dôkazným prostriedkom spôsobom, ktorý predpisuje zákon, dochádzalo k tzv. inej (v § 237 ods. 1 O.s.p. neuvedenej) vade (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.).

47. K námietke dovolateľa o nezákonnosti vykonania dôkazov súdom prvej inštancie, ktoré mal spôsobiť výsluch svedkov neoslobodených od povinnosti mlčanlivosti, dovolací súd poukazuje na tieto svoje právne úvahy.

48. Dovolanie predstavuje mimoriadny opravný prostriedok slúžiaci najmä k náprave najzávažnejších procesných pochybení za splnenia ostatných zákonných predpokladov (prípustnosť dovolania, oprávnenosť subjektu podať dovolanie, splnenie lehoty na podanie dovolania).

49. Dovolanie totiž vždy smeruje proti právoplatnému a vykonateľnému súdnemu rozhodnutiu, t. j. rozhodnutiu s atribútmi záväznosti a nezmeniteľnosti. Z tohto dôvodu dochádza v dovolacom konaní v istom zmysle k stretu práva na spravodlivý proces a práva na právnu istotu nastoleného záväzným a nezmeniteľným rozhodnutím. Vzhľadom na princíp právnej istoty vyplývajúci z čl. 1 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ktorý do určitej miery obmedzuje právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy, treba významné otázky dovolacieho konania posudzovať aj z pohľadu vzájomného vzťahu oboch týchto ustanovení, a pritom mať na zreteli základnú ideu mimoriadnych opravných prostriedkov spočívajúcu v tom, že právna istota a stabilita nastolené právoplatným rozhodnutím sú v právnom štáte narušiteľné len mimoriadne a výnimočne (primerane Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 1345-1346).

50. V tomto dovolacom konaní musela byť riešená kardinálna otázka, či vykonanie dôkazu v podobe výsluchu svedkov neoslobodených zákonným spôsobom od povinnosti mlčanlivosti, je tou konkrétnou mimoriadnou a výnimočnou okolnosťou, ktorá je nespochybniteľným dôvodom pre kasáciu právoplatného rozhodnutia nižších súdov. Inými slovami, ktorému z vyššie uvedených právnych princípov v danom prípade možno v konaní o dovolaní prisúdiť vyššiu právnu relevanciu, resp. akým spôsobom zabezpečiť ich primeranú a spravodlivú rovnováhu.

51. Dovolací súd zdôrazňuje, že právo na riadne dokazovanie je imanentnou súčasťou práva na spravodlivý proces a požiadavka strán konania na dodržiavanie zákonnosti dokazovania nikdy nemôže byť požiadavkou abstraktnou a ani formálnou. V právnej praxi to znamená, že žiadny súd nemôže brať do úvahy dôkaz, ktorý bol získaný v rozpore so zákonom, v opačnom prípade by toto konanie nemohlo mať punc spravodlivosti.

52. Aj v danej veci je nespochybniteľné, že výsluchy svedkov K. U., R. Q. a E. V. neboli pred súdom prvej inštancie vykonané v súlade s § 124 O.s.p. účinnom v dobe ich realizácie. Uvedení svedkovia ako bývalí príslušníci Štátnej bezpečnosti Československej socialistickej republiky poskytli svoje svedectvo pred prvostupňovým súdom o spolupráci žalobcu s ŠtB a všeobecných údajov o spôsobe verbovania dôverníkov, agentov ŠtB a ďalších súvisiacich otázok bez toho, aby boli pred podaním svojich svedeckých výpovedí oslobodení príslušným orgánom od povinnosti mlčanlivosti.

53. Pred samotným prístupom dovolacieho súdu k procesnej použiteľnosti týchto dôkazov možno vo všeobecnosti uviesť, že do teórie dôkazného práva (ide o súhrn noriem upravujúcich postup orgánov

verejnej moci pri získavaní poznatkov potrebných pre rozhodnutie) spadá množstvo pojmov, ktoré triedime podľa rôznych kritérií. Do tohto rámca spadajú aj pojmy zákonnosť dôkazu a použiteľnosť dôkazu. Najprecíznejšie a najpodrobnejšie má proces dokazovania vrátane zákonnosti a použiteľnosti dôkazov upravený proces dokazovania v trestnom práve, keďže v tomto konaní štát stíha protiprávne konanie s možnosťou ukladať sankcie najviac postihujúce osoby, voči ktorým toto konanie smeruje. Naopak otázka zákonnosti a použiteľnosti dôkazov v civilnom procese do účinnosti nového CSP (aktuálne čl. 16) bola upravená zo všetkých právnych odvetví najbenevolentnejšie (bližšie Molnár, P. Zákonnosť dôkazu v občianskom súdnom konaní. In: Dokazovanie v civilnom a trestnom konaní. Pezinok: Justičná akadémia SR, 2012, s. 156-157).

54. Za zákonný dôkaz sa tu považuje dôkaz, ktorý bol získaný zákonným spôsobom, čiže z dovolených prameňov a dovolenými metódami, prostriedkami či postupmi, pričom postupne právna teória a prax vyseletovala kritériá pre odlíšenie zákonného dôkazu od dôkazu nezákonného a podmienky ich prípustnosti/použiteľnosti v ďalšom konaní (bližšie napr. Repík, B. Procesní důsledky porušení předpisů o dokazování v trestním řízení. Bulletin advokacie, červen-září 1982, s. 125-126).

55. Z hľadiska stupňa nezákonnosti rozlišuje právna teória a prax

1. absolútnu neúčinnosť dôkazu, ktorá je dôsledkom existencie podstatnej (závažnej) chyby, ktorá nie je odstrániteľná,

2. relatívnu neúčinnosť dôkazu, ktorá je dôsledkom existencie podstatnej (závažnej) procesnej chyby, ktorá je odstrániteľná.

56. Absolútne neúčinné dôkazy vykazujú také podstatné a neodstrániteľné pochybenia, ktoré vylučujú prípustnosť tohto dôkazu pre jeho nezákonnosť a jeho zhojenie neprichádza do úvahy za žiadnych okolností. Relatívne neúčinné dôkazy sú síce tiež dôkazmi neprípustnými, avšak len do tej doby, kým ich chyba nie je odstránená. Dodatočným odstránením nedostatku dôkazu sa tento dôkaz z hľadiska jeho použiteľnosti zhojí (konvaliduje) a z tohto hľadiska sa stáva riadnym zákonným a bezchybným dôkazom.

57. Podstatné chyby, ktoré majú za následok len relatívnu neúčinnosť dôkazu, sú pomerne vzácne a vo všeobecnosti sa týkajú najmä dôkazov, ktoré možno vykonať pri úkone, ku ktorému je potrebný súhlas určitej osoby alebo orgánu. Nedostatok tohto súhlasu možno zhojiť jeho dodatočným udelením. Typickým príkladom je, ak svedok vypočutý napriek existujúcej povinnosti mlčanlivosti je dodatočne od tejto povinnosti oslobodený (primerane Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. Trestní právo procesní. 4. přepracované vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 368-373).

58. Dovolací súd súc si vedomý, že výsluchy svedkov K. R. U., R.. S. Q. a E. V. predstavujú relatívne právne neúčinné dôkazy, skúmal, či mu zákonodarca umožňuje v dovolacom konaní túto ich relatívnu neúčinnosť konvalidovať dodatočným oslobodením svedkov od povinnosti mlčanlivosti na to oprávnenou osobou.

59. Významnými faktormi, ktoré dovolací súd zohľadnil pri interpretácii tohto náročného aplikačného problému, sú

- závažnosť namietaného pochybenia v postupe súdov nižších inštancií,
- rozsah zásahu do práv účastníkov konania (teraz strán sporu),
- hospodárnosť civilného procesu vrátane dovolacieho konania a
- účinnosť novej procesnej normy pre oblasť dokazovania.

60. Už ako bolo vyššie uvedené, výsluch svedkov viazaných povinnosťou mlčanlivosti, od ktorej neboli oslobodení, hoci predstavuje podstatné porušenie zákona, je odstrániteľná. Na rozdiel od iných závažných procesných chýb majúcich za následok relatívnu neúčinnosť dôkazu, toto konkrétne pochybenie nie je v právnej praxi ojedinelé a nič nebráni kedykoľvek ho v priebehu procesu zreparovať. V posudzovanom prípade opomenutie súdu oslobodiť svedkov od ich povinnosti mlčanlivosti, ktorí dobrovoľne poskytli svoje svedectvo, predstavuje primárne zásah do práva účastníka na spravodlivý proces, iné práva (napr. právo na súkromie) účastníkov konania neboli nezákonným postupom zasiahnuté. Nemožno ani predpokladať, že ak by aj svedkovia boli v konaní pred súdmi nižších inštancií oslobodení od povinnosti mlčanlivosti, uviedli by niečo iné, ako to čo dobrovoľne uviedli v doterajšom konaní. Za takejto procesnej situácie by kasácia napadnutého právoplatného rozhodnutia len z dôvodu zabezpečenia dodatočného oslobodenia svedkov od povinnosti mlčanlivosti predstavovala prehnaný formalizmus zo strany súdu a civilný proces by bol poznačený jeho nehospodárnosťou. Z týchto dôvodov dovolací súd pristúpil ku konvalidácii relatívne neúčinných dôkazov. V tejto súvislosti treba poukázať aj na to, že CSP výslovne nevylučuje vykonávanie dokazovania v dovolacom konaní, ako to

upravoval predchádzajúci procesný predpis (§ 243a ods. 2 O.s.p.). Naopak, podľa § 438 ods. 1 CSP sa na konanie na dovolacom súde primerane použijú ustanovenia o konaní pred súdom prvej inštancie, ak CSP neustanovuje inak. Vo vzťahu k vykonávaniu dokazovania, hoci zhojenie relatívne neúčinného dôkazu vyžiadaním dodatočného oslobodenia svedkov od mlčanlivosti nemožno označiť za štandardný výkon dôkazu, ani inak neustanovuje. Aj napriek tomu, že dovolací súd si je vedomý možnej názorovej rozdielnosti na vykonávanie dokazovania v dovolacom konaní a jeho rozsah vo vyvíjajúcej sa súdnej judikatúre po 1. júli 2016, v posudzovanom prípade v záujme všetkých vyššie uvedených princípov, najmä princípu právnej istoty, požiadal ministra vnútra Slovenskej republiky o dodatočné oslobodenie svedkov od ich povinnosti mlčanlivosti. Minister vnútra Slovenskej republiky mu vyhovel a dodatočne oslobodil svedkov v predmetnom spore od ich zákonnej povinnosti mlčanlivosti s tým, že stanovil platnosť oslobodenia od povinnosti mlčanlivosti po celú dobu konania.

61. Na tomto postupe dovolacieho súdu nemohla nič zmeniť ani reakcia dovolateľa obsahujúca rozsiahle námietky voči spôsobu konvalidácie dôkazu, ktorá bola dovolaciemu súdu doručená po jeho rozhodnutí.

62. Pokiaľ žalovaný v dovolaní namietal, že v konaní došlo k tzv. inej procesnej vade konania, treba uviesť, že „iná procesná vada“ (v ustanovení § 237 O.s.p. neuvedená) bola do 30. júna 2016 považovaná za relevantný dovolací dôvod (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), ktorý ale mohol byť úspešne uplatnený iba v procesne prípustnom dovolaní. Konštantná judikatúra najvyššieho súdu zastávala do uvedeného dňa názor, že takáto vada prípustnosť dovolania nezakladá (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 219/2013, 3 Cdo 888/2015, 4 Cdo 34/2011, 5 Cdo 149/2010, 6 Cdo 134/2010, 6 Cdo 60/2012, 7 Cdo 86/2012 a 7 Cdo 36/2011). I keby teda v preskúmvanej veci došlo k tzv. inej procesnej vade majúcej za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladalo by to prípustnosť dovolania žalovaného.

63. Ostatné námietky dovolateľa, ktorými spochybňoval aplikáciu a výklad zákona č. 553/2002 Z.z. a tiež posúdenie pasívnej legitímácie z hľadiska obsahového spadajú pod činnosť spočívajúcu v právnom posudzovaní veci súdom, pri ktorej súd zistený skutkový stav podriaďuje pod skutkovú podstatu príslušnej právnej normy. Touto činnosťou súdu ale nedochádza k odňatiu možnosti strane sporu pred súdom konať, lebo právnym posúdením veci sa jej neodníma možnosť uplatnenia procesných práv v konaní v zmysle vady uvedenej v § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď R 43/2003).

64. Právne posúdenie veci súdmi nižších inštancií bolo v konštantnej judikatúre Najvyššieho súdu Slovenskej republiky považované za relevantný dovolací dôvod, ktorým bolo možné odôvodniť procesne prípustné dovolanie, o taký prípad ale v danej veci nešlo, zároveň je ale zhodne zastávaný názor, že prípadné nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších inštancií nezakladalo procesnú vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. (viď R 54/2012 a tiež niektoré ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, napríklad vo veciach sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, sp. zn. 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 49/2012, 7 Cdo 212/2013), preto sa dovolací súd správnosťou právneho posúdenia veci odvolacím súdom nezaoberal.

65. Vzhľadom na uvedené možno zhrnúť, že v danom prípade prípustnosť dovolania žalovaného nemožno vyvodiť z ustanovenia § 238 O.s.p., ani z ustanovenia § 237 O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolanie žalovaného podľa § 447 písm. c/ CSP ako procesne neprípustné odmietol bez jeho meritórneho dovolacieho prieskumu.

66. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

67. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.